

Asia: VN/26856/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle uudeksi alueidenkäyttölaki

Lausunnonantajan lausunto. Lausuntopalautteen käsittelyn helpottamiseksi ympäristöministeriö pyytää, että lausunto jaotellaan lausuntopyynnössä ilmoitettujen väliotsikoiden mukaisesti.

Kommentit luvusta 1 Yleiset säännökset

-

Kommentit luvusta 2 Viranomaisten tehtävät

-

Kommentit luvusta 3 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Luku 3 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Hallituksen esityksessä valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) tarkoituksena on edistää alueidenkäytön ja aluerakenteen valtakunnallisten ja kansainvälisten tarpeiden toteutumista. Voimassa olevaan lakiin on näin ollen esitetty lisättäväksi kansainvälisten tarpeiden toteutuminen.

Metsäteollisuus ry:n näkemyksen mukaan valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita ei tule laajentaa koskemaan kansainvälisiä tarpeita. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tulee koskea valtakunnallisia asioita, niin kuin pykälän nimessäkin todetaan.

Hallituksen esityksessä todetaan, että valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoitus ja tehtävät pysyvät voimassa olevan lain kaltaisina. Voimassa olevan lain 18 pykälän 3 kohtaan on kuitenkin tulossa merkittäviä muutoksia. Kohtaan 3 on esitetty lisättäväksi ilmastonmuutoksen hillintä ja ilmastonmuutokseen sopeutuminen. Lisäksi ”ekologinen kestävyys” on esitetty korvattavaksi ”luonnon monimuotoisuudella ja luonnonvarojen kestävällä käytöllä”. Hallituksen esityksessä muutosta perustellaan tarpeella edistää kansainvälisiä velvoitteita sekä

luonnonsuojelualueiden ohella luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien huomioon ottamista alueidenkäytössä ja sen suunnittelussa.

Tavoitteet ovat Metsäteollisuus ry:n näkemysten mukaan tärkeitä. Tavoitteita edistetään metsälailla sekä ympäristönsuojelun, luonnonsuojelun vesien- ja merensuojelun lainsäädännöllä. Suomessa suojelun vapaaehtoisuus on linjattu EU:n biodiversiteettistrategian tärkeäksi periaatteeksi tavoitteiden saavuttamiseksi. Helmi-, METSO-, Ahti- ja NOUSU-ohjelmat vievät osaltaan näitä tavoitteita eteenpäin. Lisäksi ELY-keskukset ovat käynnistäneet LUMO-ohjelmia eli luonnon monimuotoisuuden toimeenpanosuunnitelmia laajassa sidosryhmäyhteistyössä. Lisäksi kansainvälisiä tavoitteita viedään eteenpäin suojelemalla kansalliset kriteerit täyttävät valtion luonnontilaiset ja vanhat metsät.

Metsäteollisuus ry:n näkemyksen mukaan luonnon monimuotoisuuden turvaamista ja luonnonvarojen kestäväää käyttöä ohjataan kattavasti olemassa olevan lainsäädännön ja kehittyvien ohjelmakokonaisuuksien kautta, eikä niistä tulisi säätää enää valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa. Edellä mainittu on hyvä huomioida myös säädettäessä eri kaavatasojen sisältövaatimuksia.

Kommentit luvusta 4 Maakuntakaava

Luku 4 Maakuntakaava

23 § Maakuntakaavan sisältövaatimukset

Hallituksen esityksessä voimassa olevaan lakiin ehdotetaan muutoksia maakuntakaavan sisältövaatimuksiin. Maakuntakaavojen sisältövaatimuksissa on esityksen mukaan jatkossa kiinnitettävä erityistä huomiota mm. alueidenkäytön taloudellisuuteen ja ekologiseen kestävyYTEEN sekä aluerakenteen toimivuuteen sekä ilmastonmuutoksen hillintään ja ilmastonmuutokseen sopeutumiseen. Edellä mainitut kohdat ovat hyvin perusteltuja, joskin perusteluja tulisi täydentää.

Hallituksen esityksessä alueidenkäytön ekologisella kestävyTYDellä tarkoitetaan muun muassa sitä, että toimintojen sijoittamisessa otettaisiin huomioon alueidenkäytöstä johtuvien ympäristöhaittojen ja luontoon kohdistuvan kuormituksen vähentäminen sekä elinympäristöjen terveellisyys ja turvallisuus. Metsäteollisuus ry:n mielestä maakuntakaavan sisältövaatimuksissa tulisi painottaa, että sisältövaatimukset on huomioitava eri toimintojen sijoittamisessa silloin, kun niistä aiheutuu maankäytön muutosta. Esimerkiksi metsien käytön osalta ei kaavoituksella tule esittää sääntelyä, jos alue on tarkoitus säilyttää metsänä.

Hallituksen esityksessä maakuntakaavan sisältövaatimusten 6 kohdassa on voimassa olevan lain ”luonnonarvojen vaaliminen” korvattu termillä ”luonnon monimuotoisuuden ja muiden luonnonarvojen vaalimisella”. Esitykseen on siis lisätty uudeksi sisältövaatimukseksi luonnon monimuotoisuuden vaaliminen. Hallituksen esityksen perusteluissa ei kuitenkaan määritellä, mitä tarkoitetaan monimuotoisuuden vaalimisella. Monimuotoisuuden ja muiden luonnon arvojen vaaliminen ovat ajatuksena kannatettavia, mutta käsitteinä liian laajoja ja monitulkintaisia kaavojen sisältövaatimukseksi. Kaavojen sisältövaatimuksissa monimuotoisuuden ja muiden luonnonarvojen vaalimisella ei tule esittää päällekkäistä sääntelyä sektorilainsäädännön, kuten luonnonsuojelu- tai metsälain kanssa.

Jo nykyiset alueidenkäyttölain sisältövaatimukset ovat johtaneet siihen, että kaavoilla ohjataan metsien käyttöä merkittävässä määrin. Maakuntakaavan suojelualuevarauksia, joille ei vielä ole perustettu luonnonsuojelualuetta, on esitetty pelkästään metsämaalle yli 30 000 hehtaarille

(kitumaa n. 19 000 ha) (Salmi, 2023). Esimerkiksi Metso-ohjelman 2026–2040 ohjelmakaudelle on juuri esitetty pysyvän suojelun tavoitteiksi 50 000 hehtaaria. Siten lähes kaikki Metso-ohjelmalle suunnitellut varat tulisi suunnata suoraan näiden alueiden suojeluun. Lisäksi on hyvä tiedostaa, että suojeluvarausten alueilla ei sovelleta metsälakia. Sen seurauksena ei myöskään sovelleta lakia metsätalouden määräaikaaisesta kannustejärjestelmästä eikä myöskään soveltuvien osien lakia metsätuhojen torjunnasta. Tämä johtaa moniin haasteisiin alueiden metsien käytössä. Esimerkiksi Suomen metsäkeskuksen myöntämää ympäristötukea ei näille alueille voida myöntää. Edellä mainitussa maakuntakaavojen suojelualuevarausten pinta-alassa ei myöskään ole mukana yleiskaavoissa esitettyjä suojelualuevarauksia eikä muita luonnon monimuotoisuudelle esitettyjä tärkeitä kaavamerkintöjä, joilla rajoitetaan metsien käyttöä.

Monimuotoisuuden lisääminen maakuntakaavan sisältövaatimukseen on Metsäteollisuus ry:n näkemyksen mukaan tarpeellista alueidenkäyttölain uudistuksessa. Mikäli monimuotoisuuden vaalimista halutaan kuitenkin sisältövaatimuksissa korostaa, lain perustelua tulisi täydentää. Monimuotoisuuden vaalimisen huomioimisella tulisi tarkoittaa vain tilanteita, joissa esitetään maankäytön muutosta eri toimintojen sijoittamisessa. Mikäli alueella ei ole maankäytön muutospainetta, esim. alue on tarkoitettu säilyttää metsänä, ei kaavoituksella ole tarvetta ohjata alueen maankäyttöä.

Kaavojen sisältövaatimusten osalta lain perusteluissa tulisi nostaa esille, että kaava-alueilla, joilla sovelletaan metsälakia, maakuntakaavaan liittyvät sisältövaatimukset täyttyvät ekologisen kestävyys-, maiseman sekä luonnon monimuotoisuuden ja muiden luonnonarvojen vaalimisen osalta.

Perusteluissa tulisi myös korostaa, että mikäli kaavalla esitetään metsien käytölle rajoituksia, sovelletaan rajoitusten korvaamisessa lain kaavojen toteuttamisesta pykälää 101 a.

Metsäteollisuus ry näkee kannatettavana, että maakuntakaavat laaditaan jatkossa valtakunnallisesti yhteentoimivassa tietomallimuodossa.

Pykälän 2 momentin perusteluissa todetaan, että kaavamääräyksiä on tietomallipohjaisessa suunnittelussa mahdollista luokitella suojelu-, rakentamis- ja suunnittelumääräyksiksi. Perusteluihin tulee lisätä, että kaavamääräyksestä tulee yksiselitteisesti selvitä, onko kaavamääräys suojelu-, rakentamis- vai suunnittelumääräys. Edellä mainitulla kaavamääräysten selkeällä erittelyllä on merkitystä kaavamääräysten oikeusvaikutuksiin. Oikeusvaikutusten tulee selvitä kaavamääräysten yhteydessä. Kaavamääräysten tulee olla niin selkeitä, että kaikki osapuolet ymmärtävät kaavamääräyksen tarkoituksen sekä sen oikeusvaikutukset.

26 § Maakuntakaavamääräykset

Metsäteollisuus ry:n näkemyksen mukaan maakuntakaavan suojelumääräyksillä ei tule esittää metsien käytön rajoituksia. Maakuntakaavassa suojeluun tulisi osoittaa korkeintaan sellaisia alueita, joiden suojelu on toteutettu luonnonsuojelulailla ja rajauksesta on vastannut suojelusta vastaava viranomainen. Mahdollisuudesta muiden metsäalueiden esittämiseen luonnonsuojelutarkoitukseen tulisi pidättäytyä. Näin ollen maakuntakaavoissa ei myöskään tule esittää suojelumääräyksiä metsien käytön rajoittamiseksi.

Alueidenkäytön suunnittelussa tulee kaavoihin sisällyttää vain niitä asioita, joita kyseisellä kaavalla on tarkoitus ratkaista. Kaavoilla ei tule esittää päällekkäistä ohjausta alueella jo sovellettavan sektorilainsäädännön, kuten luonnonsuojelu-, vesi- tai metsälain kanssa. Päällekkäisellä ohjauksella aiheutetaan vain rajapintoja, joissa eri lakien soveltaminen hämärtyy. Tällöin syntyy epäselviä tilanteita, mitä lakia on tarkoitus soveltaa ja mihin tarkoitukseen aluetta voi käyttää. Nämä tilanteet saattavat aiheuttaa epäselvyyksiä myös eri lakeihin perustuviin korvauskäytäntöihin.

Viimeisten vuosien aikana kaavoituksen rooli on vahvistunut metsien suojelussa ja metsien käyttöä ohjaavassa toiminnassa. Samalla on syntynyt epäselvyyksiä mm. siitä, millaisia rajoituksia kaavoissa voidaan metsien käytölle asettaa ja missä määrin sektorilakien mukaisia tavoitteita voidaan toteuttaa kaavoituksella. Näitä epäselvyyksiä on nostettu esille mm. Matti Häkkäsen 2025 tekemässä selvityksessä Metsien harmaa suojelu kaavoituksessa – oikeudellinen selvitys erityisesti omaisuudensuojan ja oikeusturvan kannalta.

Mikäli kaavojen sisältövaatimukset pysyvät hallituksen esityksen mukaisina, tulee kaavoituksesta aiheutumaan jatkossa merkittäviä rajoituksia metsien käytölle. Merkittävimmäksi riskiksi Metsäteollisuus ry näkee kaavoituksen aiheuttamat tilanteet, joissa jää epäselväksi, mitä toimenpiteitä metsäalueella on mahdollista toteuttaa.

Hallituksen esityksen tavoitteena on uudistaa alueidenkäyttöä koskevat säännökset Petteri Orpon hallitusohjelman tavoitteiden toteuttamiseksi. Suojelumääräysten mahdollistaminen alueidenkäyttölaissa olisi vahvasti ristiriidassa Petteri Orpon hallitusohjelman kirjausten kanssa:

- Maan- ja metsänomistaja on itse paras päättämään omaisuutensa hoidosta ja käytöstä.
- Metsänomistajan päätösvaltaa metsien käytössä vahvistetaan.
- Omaisuuden suojaa kunnioitetaan.
- Metsien suojelun on perustuttava maanomistajan vapaaehtoisuuteen.
- Hallitus panostaa EU:ssa ennakko vaikuttamiseen, jotta metsänomistajien asemaa, metsä- ja sahateollisuuden puun saatavuutta ja Suomen kustannuskilpailukykyä ei heikennetä.
- Suomalaisen metsäsektorin kasvun varmistamiseksi metsäteollisuuden toimintaympäristön ennustettavuutta on parannettava.

Metsien suojelu ja monimuotoisuuden turvaaminen tulee toteuttaa sektorilainsäädännöllä, kuten luonnonsuojelu-, vesi-, ja metsälailla. Näiden lakien lisäksi metsien suojelua toteutetaan Metso- ja Helmi-ohjelmilla. Molempien ohjelmien tärkeänä periaatteena on, että alueen suojelu ja hoito on metsänomistajalle vapaaehtoista toimintaa. Hallituksen esitys alueidenkäyttölaiksi on vahvasti ristiriidassa metsien vapaaehtoisen suojelun periaatteen kanssa.

Kommentit luvusta 5 Yleiskaava

Luku 5 Yleiskaava

34 § Yleiskaavan sisältövaatimukset

Hallituksen esityksen mukaan yleiskaavojen sisältövaatimuksissa tulee jatkossa kiinnittää erityistä huomiota olemassa olevaan yhdyskuntarakenteen ja infrastruktuurin hyödyntämiseen. Metsäteollisuus ry näkee erittäin positiivisena kehityssuuntana, että yhdyskuntarakentamista tiivistetään ja vältetään rakentamista uusille metsäalueille.

Yleiskaavojen sisältövaatimusten 8 kohdan osalta toistamme saman, mitä esitämme maakuntakaavan sisältövaatimusten 6 kohdasta. Hallituksen esityksessä voimassa olevan alueidenkäyttölain yleiskaavan sisältövaatimusten 8 kohta ”luonnonarvojen vaaliminen” korvattu termillä ”luonnon monimuotoisuuden ja muiden luonnonarvojen vaalimisella”. Esitykseen on siis uudeksi sisältövaatimukseksi lisätty luonnon monimuotoisuuden vaaliminen. Hallituksen esityksen

perusteluissa ei kuitenkaan määritellä, mitä tarkoitetaan monimuotoisuuden vaalimisella. Monimuotoisuuden ja muiden luonnon arvojen vaaliminen ovat ajatuksena kannatettavia, mutta käsitteinä liian laajoja ja monitulkintaisia kaavojen sisältövaatimukseksi. Kaavojen sisältövaatimuksissa monimuotoisuuden vaalimisella ja muiden luonnonarvojen vaalimisella ei tule esittää päällekkäistä sääntelyä sektorilainsäädännön, kuten luonnonsuojelu-, vesi-, tai metsälain kanssa. Toistamme myös sen, että kaavoituksella ei tule esittää uutta sääntelyä eikä rajoituksia metsien käytölle.

Monimuotoisuuden lisääminen yleiskaavan sisältövaatimuksiin on Metsäteollisuus ry:n näkemyksen mukaan tarpeetonta. Jos monimuotoisuuden vaalimista halutaan sisältövaatimuksissa kuitenkin korostaa, lain perustelua tulisi täydentää. Sisältövaatimusten perusteluihin tulisi lisätä, että monimuotoisuuden ja muiden luonnon arvojen vaalimisen huomioimisella tarkoitettaisiin tilanteita, joissa esitetään maankäytön muutosta eri toimintojen sijoittamisessa. Mikäli alueella ei ole maankäytön muutospainetta, esim. alue on tarkoitettu säilyttää metsänä, ei kaavoituksella ole tarvetta ohjata alueen maankäyttöä.

Kaavojen sisältövaatimusten osalta lain perusteluissa tulisi nostaa esille, että kaava-alueilla, joilla sovelletaan metsälakia, kaavojen sisältövaatimukset täyttyvät ekologisen kestävyyden, maiseman sekä luonnon monimuotoisuuden ja muiden luonnonarvojen vaalimisen osalta.

Perusteluissa tulisi myös korostaa, että mikäli kaavalla esitetään metsien käytölle rajoituksia, sovelletaan rajoitusten korvaamisessa lain kaavojen toteuttamisesta pykälää 101 a.

35 § Yleiskaavan esitystapa

Yleiskaavojen esitystavasta Metsäteollisuus ry toistaa sen, mitä lausumme maakuntakaavojen esitystavasta.

37 § Yleiskaavamääräykset

Yleiskaavamääräysten osalta Metsäteollisuus ry:n näkemykset ovat samat kuin maakuntakaavan määräysten osalta.

Metsäteollisuus ry:n näkemyksen mukaan yleiskaavan suojelumääräyksillä ei tule esittää metsien käytön rajoituksia. Yleiskaavassa suojeluun tulisi osoittaa vain sellaisia alueita, joiden suojelu on jo toteutettu luonnonsuojelulailla. Mahdollisuudesta muiden metsäalueiden esittämiseen

luonnonsuojelutarkoitukseen tulisi pidättäytyä. Näin ollen yleiskaavoissa ei myöskään tule esittää suojelumääräyksiä metsien käytön rajoittamiseksi.

Alueidenkäytön suunnittelussa tulee kaavoihin sisällyttää vain niitä asioita, joita kyseisellä kaavalla on tarkoitus ratkaista. Kaavoilla ei tule esittää päällekkäistä ohjausta alueella jo sovellettavan sektorilainsäädännön, kuten luonnonsuojelu-, vesi- ja metsälain kanssa. Päällekkäisellä ohjauksella aiheutetaan vain rajapintoja, joissa eri lakien soveltaminen hämärtyy ja syntyy epäselviä tilanteita, mitä lakia on tarkoitus soveltaa ja mihin tarkoitukseen aluetta voi käyttää. Nämä tilanteet saattavat aiheuttaa epäselvyyksiä myös korvauskäytäntöihin.

Pykälän 4 momentin perusteluissa todetaan, että suojelumääräykset voivat olla myös määräaikaaisia. Metsäteollisuus ry suhtautuu kriittisesti kaavassa esitettäviin suojelumääräyksiin metsien käytölle. Jos tästä kuitenkin poiketaan, tulee suojelumääräyksiin sisältyä vaatimus metsien käyttöä rajoittavien suojelumääräysten määräaikaaisuudesta, ellei niihin ole sovellettu lain kaavojen toteuttamisesta pykälää 101 a Korvaus metsätalouden harjoittamisen rajoituksesta.

Kommentit luvusta 6 Asemakaava

Luku 6 Asemakaava

Metsäteollisuus ry:n näkemyksen mukaan myös asemakaavojen sisältöä ja kaavamääräyksiä koskevat samat näkemykset kuin muita kaavatasoja.

Alueidenkäytön suunnittelussa tulee kaavoihin sisällyttää vain niitä asioita, joita kyseisellä kaavalla on tarkoitus ratkaista. Kaavoilla ei tule esittää päällekkäistä ohjausta alueella jo sovellettavaan lainsäädäntöön.

Kommentit luvusta 7 Vähittäiskaupan suuryksiköitä koskevat erityiset säännökset

-

Kommentit luvusta 8 Tuulivoimarakentamista koskevat erityiset säännökset

Luku 8 Tuulivoimarakentamista koskevat erityiset säännökset

Mikäli tuulivoimarakentamista koskevat yleiskaavan erityiset sisältövaatimukset toteutuvat hallituksen esityksen muodossa, aiheuttavat ne todennäköisesti metsäpinta-alan merkittävää pientymistä ja yleiskaavan laajentuvien sisältövaatimusten kautta rajoituksia metsien käytölle.

Metsäteollisuus ry ei voi tukea lainsäädäntöesitystä, jossa tuulivoimaloiden rakentamista ohjataan enenevissä määrin metsiin. Nyt esitettävä minimietäisyysvaatimus ohjaa tuulivoimapuistoja syvemmälle metsäalueille, josta huoltoteiden ja sähkönsiirron rakentamisen seurauksena aiheutuu laajenevaa metsäkatoa.

Metsäteollisuus ry esittää, että tuulivoimaan ei tule esittää minimivaatimusta asutuksen ja voimaloiden välille. Sen sijaan tuulivoimarakentamista tulee ohjata vaikutusten arviointiin ja osallistamiseen perustuen.

Kommentit luvusta 9 Aurinkovoimarakentamista koskevat erityiset säännökset

Luku 9 Aurinkovoimarakentamista koskevat erityiset säännökset

Metsäteollisuus ry tukee hallituksen esitystä, jonka mukaan aurinkovoimaa ei tule osoittaa merkittävässä määrin metsämaalle. Lainsäädännön perusteluissa tulisi kuitenkin nykyistä tarkemmin esittää, mitä merkittävässä määrin tarkoittaa.

Metsäteollisuus ry:n näkemyksen mukaan aurinkovoimaa tulisi ensisijaisesti sijoittaa jo asuttuun ympäristöön ja osoittaa sellaisille kohteille, jotka eivät aiheuta metsäkatoa.

Kommentit luvusta 10 Ranta-alueita koskevat erityiset säännökset

-

Kommentit luvusta 11 Kaavoitusmenettely ja vaikutusten selvittäminen kaavaa laadittaessa

Luku 11 Kaavoitusmenettely ja vaikutusten selvittäminen kaavaa laadittaessa

78 § Vaikutusten selvittäminen kaavaa laadittaessa

Pykälän 2 momentin perusteluissa tulisi tuoda esiin, että esitettäessä kaavalla rajoituksia metsien käytölle kaavan vaikutukset metsäelinkeinon harjoittamiselle tulisi arvioida. Metsätalousvaikutusten arvioinnin lisääminen pykälän perusteluihin olisi perusteltua kaavojen sisältövaatimusten ja metsien käyttöä rajoittavan korvauspykälän näkökulmasta. Metsätalousvaikutusten arvioinnilla voidaan varmistua, että kaavojen sisältövaatimukset eivät aiheuta kohtuutonta haittaa maanomistajalle. Samalla metsänomistajille välittyy tieto siitä, ovatko he oikeutettuja korvauksiin lain kaavojen toteuttamisesta pykälän 101 a:n mukaan.

Luvussa 11 säädetään myös maakunta-, yleis- ja asemakaavan viranomaisneuvotteluista. Metsäteollisuus ry:n kannattaa esitystä Suomen metsäkeskuksen kutsumisesta viranomaisneuvotteluihin. Merkittävä osa Suomen pinta-alasta on metsää, ja suurimmassa osassa kaavoissa tehdään päätöksiä, jotka kohdistuvat metsäalueille. Usein päätöksillä vaikutetaan myös siihen, sovelletaanko alueella metsälainsäädäntöä. Suomen metsäkeskuksen metsälakia viranomaistehtäväänään valvovana organisaationa on syytä olla mukana metsiä koskevia päätöksiä tehtäessä.

Kommentit luvusta 12 Asemakaavan ja yleiskaavan laatimisaloite ja asemakaavan ja yleiskaavan laatiminen yhteistyössä

Luku 12 Asemakaavan ja yleiskaavan laatimisaloite ja asemakaavan ja yleiskaavan laatiminen yhteistyössä maanomistajan kanssa

Lisäys alueidenkäyttölakiin asemakaavan ja yleiskaavan laatimisaloitteesta ja asemakaavan ja yleiskaavan laatimisesta yhteistyössä maanomistajan kanssa on Metsäteollisuus ry:n näkemyksen mukaan kannatettava.

Luku 18 Muutoksenhaku

Valitusoikeuden lisääminen Suomen metsäkeskukselle maakunta- ja yleiskaavan hyväksymistä koskevasta päätöksestä on tarpeellinen muutos alueidenkäyttölakiin. Metsäkeskuksen viranomaistehtävänä on valvoa Suomen metsälainsäädäntöä mm. metsälakia, lakia metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä ja lakia metsätuhojen torjunnasta.

Kaavoituksella osoitetaan alueiden käyttötarkoitus. Tämä vaikuttaa siihen, sovelletaanko alueella metsälakia vai ei. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan Suomen metsäkeskus ei ole alueidenkäyttölain muutoksenhakusäännöksessä tarkoitettu viranomainen (KHO: 2024:20). Tämä on johtanut mm. epäselvyyteen metsälain soveltamisesta tiettyjen kaavojen aluevarausten kohdalla.

Tällaisten tilanteiden välttämiseksi on tärkeää, että Suomen metsäkeskus nähdään viranomaisena, jolla on oikeus valittaa maakunta- ja yleiskaavoista.

Koementit luvusta 13 Merialuesuunnittelu

-

Kommentit luvusta 14 Kansallinen kaupunkipuisto

-

Kommentit luvusta 15 Valtion rajat ylittävät ympäristövaikutukset

-

Kommentit luvusta 16 Pakkokeinot ja seuraamukset

-

Kommentit luvusta 17 Kaavan ja muun päätöksen tiedoksianto koskevat säännökset

-

Kommentit luvusta 18 Muutoksenhaku

-

Kommentit luvusta 19 Kaavan ja muun päätöksen tiedoksianto ja voimaantuloa koskevat säännökset

-

Kommentit luvusta 20 Erinäiset säännökset

-

Kommentit luvusta 21 Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

-

Kommentit alueidenkäyttölain muuttamisesta (liitelaki, nimike muuttuu laiksi kaavojen toteuttamislaki)

Alueidenkäyttölain muuttaminen (liitelaki, nimike muuttuu laiksi kaavojen toteuttamislaki)

101 a § Korvaus metsätalouden harjoittamisen rajoituksesta

Metsäteollisuus ry näkee välttämättömänä, että alueidenkäyttölain uudistuksen yhteydessä säädetään myös liitelaki, jossa määritetään korvaus metsien käytön rajoituksesta. Lain kaavojen toteuttamisesta pykälän 101 a ensimmäinen momentti on kannatettava ja perusteltu.

Pykälän sisältöä on kuitenkin selkeytettävä. Pykälässä ei saa jäädä epäselväksi, aiheutuuko kunnalle korvausvelvollisuus kaavamerkinnästä. Korvauspykälää ei tule kohdentaa vain suojelumääräyksiin. Kunnat voivat muullakin tavalla rajoittaa alueen käyttöä metsätalouteen tai rajoittaa mahdollisuuksia saada korvauksia alueen suojelusta kuin suojelumääräyksillä. Esimerkiksi alueen varaaminen kaavassa suojelutarkoitukseen ei välttämättä tarkoita sitä, että luonnonsuojelua valvova viranomainen katsoo alueen soveltuvan suojeltavaksi luonnonsuojelulain perusteella ja luonnonsuojelualueita ei voida perustaa. Alueella ei tässä tapauksessa sovellettaisi myöskään metsälakia. Tällöin maanomistajalla ei ole mahdollisuutta saada tukea Metsäkeskuksen myöntämästä ympäristötuesta.

Metsäteollisuus ry:n mielestä momentti 2 tulee poistaa pykälästä tai siihen tulee tehdä merkittäviä korjauksia. Momentin 2 poistaminen on perusteltua. Kunnat pystyvät itse vaikuttamaan, mihin tarkoituksiin kaavassa esitetään alueita ja minkälaisia rajoituksia merkintöihin asetetaan. Ei ole siis perusteltua, että kunnat osoittavat alueita suojeltavaksi jonkun muun lain kuin alueidenkäyttölain perusteella. Kyseistä lakia valvova viranomainen päättää alueen suojelusta. Myös korvausvastuu on oltava viranomaisella, joka suojelua esittää.

Pykälän 2 momentissa on kirjaus, että pykälää ei sovellettaisi, jos suojelumääräyksen alaisesta alueesta on tarkoitus muodostaa luonnonsuojelulain mukainen suojelualue. Pykälässä ei ole kuitenkaan määritetty alueen lopullisesta käytöstä päättävää vastuutahoa. Kaavamääräyksillä ei voida velvoittaa maanomistajaa aktiivisiin toimenpiteisiin suojelun toteuttamiseksi. Mikäli kunta voi määrittää, että alueesta on tarkoitus muodostaa luonnonsuojelulain mukainen suojelualue, on pykälä vahvasti ristiriidassa Petteri Orpon hallitusohjelman linjauksen kanssa. Hallitusohjelmassa todetaan, että metsien suojelun on perustuttava maanomistajan vapaaehtoisuuteen.

Momentti 2 uhkaa myös johtaa tilanteisiin, joissa maanomistajan mahdollisuudet saada korvauksia alueen käytön rajoituksista voivat jopa heikentyä. Edellä mainittu tilanne voi tulla vastaan, mikäli kaavoittajan näkemys alueen rajauksesta on ristiriidassa lakia valvovan viranomaisen rajauksen kanssa. Haastavimmassa tilanteessa kaavoittajan ja viranomaisen näkemykset esim. suojeltavasta metsälakikohteesta menevät vain osittain päällekkäin, jolloin aluetta suojellaan osittain kaavalla ja osittain metsälailla. Edellä mainitussa tilanteessa kaavan oikeusvaikutukset pysyisivät kuitenkin voimassa. Osittainen päällekkäisyys voisi rajata kaavalla suojeltavasta alueesta niin pienen, että pykälää 101 a 1 momentin vähäistä suurempi menetys maanomistajalle ei toteudu. Vastuu korvauksista tulee siis aina kohdistua siihen viranomaiseen, joka on tehnyt oikeusvaikutteisen rajauksen alueen suojelutarpeesta. Vain näin voidaan myös varmistua, että rajauksissa käytetään riittävää harkintaa.

Korvauspykälää tulisi täydentää siten, että metsätalouden harjoittamisen rajoittamista tarkastellaan kumulatiivisesti kiinteistö/maanomistaja kohtaisesti. Näin estetään metsätaloutta rajoittavien merkintöjen pirstominen pienempiin paloihin ja edelleen yksittäisten kaavamerkintöjen korvausvelvoitteiden poistuminen.

Pykälään tulee myös kohdistaa siirtymäsäännös, joka velvoittaa kunnan korvaamaan rajoitukset metsätalouden harjoittamisesta myös ennen tämän lain voimaantuloa hyväksytyissä kaavoissa. Tällä varmistetaan se, että kunnat eivät voi jättää vanhoja kaavoja osittain esim. metsätalouden rajoitusten osalta lainvoimaisiksi ja muuten uudistaa kaavaa. Metsäteollisuus ry ehdottaa pykälään viiden vuoden siirtymäsäännöstä, jonka jälkeen kunta on velvollinen korvauksiin metsätalouden rajoittamisesta myös vanhojen yleiskaavojen osalta.

Kommentit rakentamislain muuttamisesta

-

Luonnos uudeksi alueidenkäyttöasetukseksi viimeistellään ja siitä pyydetään lausunnot syksyllä 2025. Jos haluatte jo nyt antaa siitä kommentteja niin voitte tehdä sen tässä.

-

Salmi Mika
Metsäteollisuus ry